

Rettleiar for regelverk rundt samtykke - Stafettloggen

1. Generelt om samtykke

Eit samtykke er ein form for «løyve» frå brukaren som gjer at ein tenestemann kan bringe teielagde opplysningar vidare, for eksempel til andre tenestemenn i kommunen.

Dersom brukaren samtykker i at opplysningane blir gjort kjend for andre, vert teieplikta *oppheva* så langt som samtykket gjeld. Lovbestemmingar om dette finn vi blant anna i forvaltningslova § 13 a nr. 1 og helsepersonellova § 22.

Samtykket skal vere frivillig og ikkje vere ei følge av nokon form for press. Brukaren må helst ha fått tid til å tenkje over situasjonen; han eller hu må ha fått tid til å områ seg.

Vedkommande skal orienterast om konsekvensane av å gje samtykke; blant anna kva opplysningar det gjeld, kven som får opplysningane og kva opplysningane skal brukast til. Dette blir beskrive som *informert samtykke*. Arbeidet med samtykkeerklæringar kan derfor vere tidkrevjande.

Eit munnleg samtykke er like bindande som eit skriftleg samtykke. Samtykkeerklæringa bør likevel vere skriftleg av bevis- og dokumentasjons-omsyn.

Man bør ha ein *tidshorisont* i samtykkeerklæringa. Som eit rettleiande utgangspunkt bør man operera med 2 år som maksimum tid. Merk likevel at eit samtykke kan trekkjast tilbake undervegs. Eit tilbakekall fører med seg at informasjonsutvekslinga og samhandlinga må opphøyra.

2. Generelt om samtykke for mindreårige

Når saka gjeld eit barn under 18 år, er det i utgangspunktet foreldra som skal samtykke.

Samtykkekompetansen ligg hos dei som har *foreldreansvaret*. Dersom den mindreårige har to føresette med foreldreansvar, er hovudregelen at begge må samtykke.

Dersom det av ulike årsaker ikkje lar seg gjere å få kontakt med begge foreldra, må det kunne bli godteke at berre den eine skriv under samtykkeerklæringa. I slike situasjonar må man søkje å dokumentere at man har forsøkt å få kontakt med begge.

Det er i utgangspunktet foreldra som er nærast til å vite kven som har foreldreansvaret for et barn, men det kviler nok på tenesta i nokon grad å kontrollere dette. Folkeregisteret kan vere ei kjelde til informasjon om foreldreansvar.

Når barnet kan danne seg egne synspunkt om kva saken dreier seg om, skal barnet høyrast om si mening. Det gjeld frå barnet er sju år. Etter at det er tolv år, skal det leggjast stor vekt på barnet si mening. Generelt gjeld det at barnet med alderen skal bli gitt stadig større sjølvråderett. Det er likevel viktig å merke seg at ein mindreårig likevel, som hovudregel, ikkje er samtykkekompetent.

2.1. Helsetenester og helsehjelp

Barn som er over 16 år kan sjølv samtykke til at teieplikta fell bort, med omsyn til helsetenester og helsehjelp, hlpl § 22.

I helseforhold, ser vi altså at det blir gjort *unntak* frå 18-årsregelen. Er barnet mellom 12 og 16 år, avgjer den eller dei med foreldreansvar om teieplikta faller bort, men barnet skal uttale seg. For barn under 12 år er det foreldra aleine som avgjer om opplysningane skal kunne bli gitt til andre.

2.2. Spesialpedagogisk hjelp

Barnelova regulerer barnet sin rett til medbestemming og sjølvbestemming. I tillegg gjeld Barnekonvensjonen art. 12. Skulen må sørge for at barnet blir høyrd slik at retten til medbestemming og sjølvbestemming blir sikra.

Etter kvart som barnet blir i stand til å danne seg egne synspunkt om det saka dreier seg om, skal foreldra, og andre som har med barnet å gjere, høyre kva barnet har å seie før det blir tatt avgjersler om barnet sine personlege forhold.

Barn som er fylt 15 år, avgjer sjølv spørsmål om val av utdanning. Foreldreansvaret gjeld likevel fram til barnet er 18 år. Dette betyr at foreldra treffer avgjersler på vegne av barnet.

I samband med spesialundervisning er det likevel eit *unntak* frå 18-årsregelen: Frå eleven har fylt 15 år er det tilstrekkeleg med eleven sitt samtykke i saker om spesialundervisning, sjå opplæringslova § 5-4. Foreldra sitt samtykke er derfor ikkje lenger naudsynt. Likevel er det viktig å involvere foreldra fram til eleven fyller 18 år. Det er og eit krav i opplæringslova § 5-4. Sjå nærare om dette i Utdanningsdirektoratet sin rettleiar om spesialundervisning.

2.3. Stafettlogg - BTI

Dersom det blir oppretta Stafettlogg for barn under 18 år, er det i utgangspunktet foreldra som skal samtykke til dette. Deltaking i Stafettlogg og BTI er forankra i *frivilligheit* frå foreldra si side.

I og med at Stafettloggen er eit dataverktøy, medfører dette nødvendigvis elektronisk behandling av personopplysningar.

Det må då, i tillegg, finnast eit samtykke til slik behandling etter personopplysningslova § 8 fyrste ledd. Det visast til det tilsvarande samtykkeprinsipp når det gjeld behandling av helseopplysningar etter helseregisterlova § 5 tredje ledd.

I arbeidet med Stafettlogg må ein derfor ha løyve frå foreldra både i forholdet til elektronisk behandling av personopplysningar og til vidareformidling/utveksling av teiebelagt informasjon.